

Pe un an . . . 55.—
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40 —
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr. 1/a
 —
 INSERTIUNILE
 se primesc la admīn-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 ml.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Războiul și cultura națională.

Arad, 9 Decembrie.

„Războiul este vis major-ului autocrațiilor”, spune cu o seriozitate afectată publicistul german Maximilian Harden.

Războiul ca subiect de inspirație nici odată n'a existat în viața intimă a unui suflet mare. Artistul, conștient până la impetuozitate de menirea lui, nu poate divulga sentimentul rudimentar al altruismului și poezii naționaliști sunt totodată și cei mai umaniști. Naționalismul este mai totdeauna luptă pentru emancipare socială. Lupta aceasta intuitivă și fecundă, nu arare-ori compromișă cu interese josnice de politică meschină, găsește ecou în sufletul unui artist, cu rezonanța poeziei trainice. Intre Tyrteu și Shakespeare nu există decât o deosebire de formă, fondul intuitiv al creației este același. Leonida n'a fost mai mare erou decât Xerxe, și în luptele de răsă se emancipează un popor.

Pentru emanciparea socială a națiunii sale a fost naționalist Horaț și protestul germano-fob, faimosul „Les boches sont ici...” al lui Verhaeren este un dureros auto-da-fé — al democrației belgiene eșuate.

Teoreticienii războiului începând de la Hegel până la Ferri susțin că războaiele sunt purtate de instinctul omenesc și că rațiunea nu are ce căuta în declararea lor. Adesea popoare inrudite prin o afinitate etnică indiscutabilă, pornesc la războiu pentru scopuri josnice — Germanii s'au luptat împotriva Danezilor, Francezii s'au luptat cu Italianii, Prusicii cu Austriecii, și simțul conservării

tradițiilor naționale a fost mai tare, decât afinitatea etnică. Flamanzii din Belgia erau totdeauna cei mai mari dușmani ai Francezilor, Polonii, nervi din nervii slavi, au fost dușmanii seculari ai Rușilor și Koșciusco a murit jurând „pereat” Romanowilor, și dacă vom analiza războaiele din punct de vedere marxist, nu vom putea denega că naționalismul era primordial supus principiului vitalist.

Interese prin excelență vitale au pornit și măcelul european. Pe de-o parte egemonia anglo-saxonă a ajuns într'un grav colaps amenințată de egemonia germană. Puterea moscovită schimbându-și atitudinea de expansiune europeană și bizuindu-se pe divergența mercantilo-socială dintre latinism și germanism, a încercat să înmrejuiască Europa balcanică, Asia centrală și Asia minoră eu tendințele culturai ortodoxe. Mongolismul începe să se lupte cu jingo-ismul și puterile adormite ale Asiei tainice, saturate de toleranța fanatică a buddhismului, amenință cultura arhaică a proseliților europeni.

Războiul actual trezește prin urmare nu numai conștiința neamurilor, ci le prepară efortul cultural pentru o nouă luptă de conservare a tradițiilor — războiul este vis major-ului autocrațiilor, și războiul actual nu întrece limitele unui monu-missio uriaș, și ca formă și ca fond este *lutte pour la civilisation*, căci interese de ordin superior vor confirma definitiv învingerea unei culturi asupra celeilalte, dar chiar pentru că lupta aceasta vrea să rostească sentințe afirmative asupra vitalității unui neam, din consecințele războiului vor învăța toate popoarele, cari sunt interesate direct ori indirect în luptă.

O consecință are deja războiul. În lumea modernă numai acele popoare pot exista ca factori de cultură, cari au cultură națională în raport cu progresul omenesc. Națiuni mici: Danezii, Suedenii, Norvegienii, Elvețienii, Bulgarii, Grecii, Români, Sârbii, Belgienii, au deja o cultură națională bazată pe eternele legi ale progresului — în vîltoarea universului se sbat conștiințele cele mai luminate ale popoarelor, în fruntea celor mai mari popoare stau cei mai mari cugetători ai neamurilor, cari duc înainte cu străduințele intelectualității izbânda civilizației și nu sunt amenințate cu peirea decât națiunile acele, cari opunându-se dirz progresului, își așteaptă renașterea socială și omenească prin ajutorul unui miracol.

Pe noi Români, războiul nu ne-a găsit nepregătiți. Cultura românească unitară, a triumfat deja. Români din Ardeal, au ajuns admirați în străinătate pentru organizația lor ideală și cinstită. Noi Români din Transilvania, ne-am luptat și ne luptăm pentru patriotismul, pentru civilizația noastră românească, pentru asigurarea drepturilor noastre etnice milenare, pentru conservarea tradițiilor acestui popor viteaz și mare și conștiința, cu care ducem lupta și care ne ocârmuește ținuta dinastică, este un semn de netăgăduit al mării noastre forțe naționale, care supune interese politice idealului superior, de a ne ști totdeauna Români.

Paul Bourget.

Înțelesul morții.

— O carte de actualitate. —

Printre romanele apărute de la începutul războiului, acela al dlui Paul Bourget este cel ce merită mai multă atenție. Această carte nobilă și austeră, este în întregime o lungă meditație asupra morții. În această epocă grozavă, când fiecare zi numără atâția morți căzuți pentru apărarea vetrei strămoșești, ideea morții pătrunde mințile noastre într'un chip imperios și obsedant.

În scopul de-a găsi semnificația morții și în stăruința de a rezolvi problema neliniștitoare de dincolo de mormânt, Bourget prezintă în cartea sa, într'un contrast poate ceva prea geometric, două cazuri absolut opuse: moartea unui ateu și aceea a unui credincios.

Acțiunea se petrece la Paris într'o clinică transformată în spital militar a profesorului Ortégue: tip bine studiat de mare chirurg modern, complex și minunat amestec de savant genial și om de lume, de filantrop și om de afaceri. Ortégue este ateu: pentru el viața spirituală este un cuvânt gol și moartea sfârșește

în neant. El e căsătorit. Nevasta sa Ecaterina e mult mai tânără decât el; dar împărțind toate convingerile materialiste ale bărbatului său și fascinată de aureola de glorie care-l înconjoară, ea l-a iubit cu căldură. Ea îl iubește încă, sau cel puțin o crede...

Suntem la începutul războiului. Ortégue suferă de o boală inexorabilă: *cancerul*. El își dă seama de sfârșitul oribil ce-l așteaptă. „Eu nu voi mai trăi nici trei luni” spunea elevului său. Dar ca stoic, continua să-și împlinească datoria de medic. Ecaterina a oblicit boala care-i mistue bărbatul. Într'o scenă admirabilă ea-i jură că nu-l va supraviețui, ci îndată ce se vor apropia simptomele morții, se vor sinucide. Ortégue acceptază învoiala de moarte. Și întorcându-se amândoi la răniți, reiau sarcina lor monotonă și severă.

Câtva timp după aceea, chiar a doua zi după luptele în jurul Albertului, sosește la clinică un locotenent greu rănit cu numele Gallic, văr al Ecaterinei. Acest ofițer catolic, fiu al dulcilor și simpaticei Bretagne, formează cu Ortégue un viu contrast. Câtva vreme ateu, pe măsură ce i-se apropia sfârșitul, își pierde succesiv curajul calm și se revoltă în fața faptului brutal al morții, credinciosul din contră acceptază liniștit ideea sfârșitului său apropiat. Gallic, care de multă vreme iubește în taină pe Ecaterina,

a descoperit hotărîrea ei funestă. Și sufletul său catolic s'a îngrozit; el vrea s'o smulgă din ghiarele sinuciderii. Ecaterina tulburată prin influența mistică a tânărului, se simte slabă în fața morții. Ea e tânără și vrea să trăiască. Și în ajunul zilei, când ea și bărbatul ei trebuie să se sinucidă, ea se lasă furată de frică și neliniște. Ortégue iubește prea mult pe nevasta sa, decât să n'o deslege de jurământul făcut. Și singur, el se sinucide. Ecaterinei îi este rușine de lasitatea sa; ea încă vrea să moară. Dar într'o supremă întrevvedere, Gallic, care este în agonie, o împiedecă.

Ea va trăi. De aici încolo viața sa se va scurge într'o necurmată activitate pentru răniți. Și cucerită încet prin religiunea strămoșilor săi, ea se va căfci pentru serviciile cele mai primordiale. S'ar putea spune, că ea se sfoțtează a satisface voinței contradictorii a celor doi oameni, cari au iubit-o așa de mult: a muri și a trăi în același timp.

Acesta e subiectul romanului, simplu și mare, ca o dramă antică. Punctul important al acestei cărți este contrastul între atitudinea lui Ortégue și aceea a lui Gallic în fața morții. La Ortégue atitudinea în același timp de coplesire și de revoltă în fața acestei anulări a eului său fizic, afectiv și intelectual, în fața forțelor monstruoase ale Naturii, cari l-au creat pentru a-l

Noi, Românii, suntem Români, și noi vrem, ca literatura, arta, politica, știința și toate celelalte manifestații ale psihicului nostru să fie ale noastre, este acesta un principiu egoist, dar consecințele războiului ne silesc ca să coalizăm sentimentele, să nu divăgăm în curente de simpatie și antipatie, ci să urmăm calea adevărată a triumfului ființei noastre naționale.

După războiu partea de leu în conducerea românimeii o vor avea-o iar poezii și cugetătorii neamului nostru.

După războiu, o să dispară parapetele de carton ale internaționalismului, care ne-a silit, să admirăm și să imităm orice stângăcie, îndată ce ea nu s'a născut la noi. Poetul român din Transilvania, scriitorul român din România, cugetătorul român din Basarabia, toți, vor trebui să aibă un singur ideal: unitatea culturală a neamului românesc. În Ardeal, dintre 4^{1/2} milioane de Români nu se poate să rămâie nici unul, care să nu știe cetii românește, să nu cunoască pe Eminescu, Coșbuc, Alexandri, Caragiale, Vlăhuță și să nu se înfioreze de slova românească și cuvântul românesc. După războiu, în Ardeal trebuie să se clădească teatrul românesc, să se întărească presa, biserica, politicianismul și cultura românească — apostolatul îl vor avea acei, ce au purtat totdeauna crucea calvarului pe umeri. După războiu, în România, credem că o să treacă definitiv era ardeleanofobilor, cari disprețuiau sufletul ardeleanului, pentru că acesta nu se prezintă în haina cochetă a Apusului mincinos. După războiu se va prepara isbânda definitivă a culturii românești și credința aceasta o avem în furtuna năpraznică ce sgudue din temelii Europa și nu ne lăsăm abandonați depresiei psihice, de a vedea numai semne de decadentă în istoria modernă a neamului românesc.

În lături cu pesimismul și cu slăbiciunea băbească. Sufletul latin, pe care l-am erezit și care ne-a rămas teafăr în conștiință, sufletul latin, ce se ridică în Carpați, cântă în doină, curge în Dunăre și înfloresce pe plaiurile Ardealului, sufletul latin n'o să ne înșele nici de astădată. Cultura românească a por-

nimici; la Gallic atitudine liniștită și veselă, *căci moartea este începutul adevăratei vieți.*

Și aceasta este atitudinea credinciosului, care poate da morții un înțeles, adică o semnificație și un scop. Căci catolicul o acceptază nu ca pe o catastrofă absurdă, ci ca pe un lucru just și bun: prin moarte și prin suferințele cari o precedează, omul își câștigă mântuirea sa și mântuirea acelora, pe cari îi iubește. Moartea credinciosului este în urma urmelor utilizabilă, pe când a ateului nu este.

Această carte nu este desăvârșită. Cititorul regăsește în ea greșelile tuturor operelor lui Bourget: formă uneori greoaie, idei uneori discutabile. Însă aceia cari o vor fi citit-o — indiferent dacă aprobă sau nu ideile autorului — n'o vor regreta. Ea suprimă anumite lucrări apărute în timpul din urmă, al căror vulgar și chiot patriotic, isbește și surprinde. Caracterul grav al acestei cărți, patriotismul ei demn și înălțat, convingerea sinceră, pateticul intens și strâns, sunt în toate privințele la înălțimea grandioasei epoci actuale. Ea ne înalță și ne întărește sufletul, determinându-ne spre „cugetare înaltă”.

(După *Gazette de Lausanne.*)

M. Crăiniceanu.

nit către cărările lui Thoth, cultura românească strălucește în ochii studentului muca-lit dela Blaj, Beiuș, Brașov — cultura românească o simte sub brâul albastru tot atât de emoționat preotul dela Sibiiu, ca ministrul din București și puterea ei, ființa ei, superioritatea ei ne va face să uităm pe martirii ce -am dat Galiei și Rusiei.

Discursul dlui dr. Teodor Mihali și presa maghiară.

Arad, 9 Decembrie.

Discursul dlui deputat Dr. Teodor Mihali a fost expresiunea fidelă a credințelor neamului nostru din această țară în actualele împrejurări. Românii prin glasul dlui Dr. Teodor Mihali au spus cu francheța ce ne caracterizează pentru că răspândim generosul sânge al rasei noastre pe toate fronturile de luptă ale imperiilor centrale. Ne-am justificat eroismul în ședința de Marți a „reprezentanței” neamurilor de sub coroana sfântului Ștefan. Însă...

Însă cuvântul care marca punctul nostru de vedere, atitudinea românească, în chip surprinzător, a fost primit cu rezerve, răceală, indiferență.

Atmosfera aceasta a putut fi observată în ședința camerei. Discursul a fost rostit — excepând spiritul de prost gust al dlui Polónyi — într'o desăvârșită liniște a salei, nici proteste nu s'au ridicat, nici aprobări nu l'au subliniat, și însuș d. primministru Tisza l'a ascultat, cu tot temperamentul său impulsiv, cu — *pasivitate*. De ce auditorul parlamentar maghiar a izolat cuvântul nostru?

Dar aceeași atmosferă s'a creat în întreaga societate maghiară și orientarea ni-o dă presa ei.

Îndatăce, Marți, primisem telegrafice din capitală informațiunile împreună cu discursul dlui Dr. Teodor Mihali, le-am comunicat ziarelor locale maghiare cari avea obiceiul să ia notă totdeauna despre mișcările noastre politice și nu arareori vâneau după declarații de-ale oamenilor noștri. Însă Mercuri dimineața nici un rând nu amintea despre cuvântul nostru în cameră.

Și nu înțelegem de ce. Doar șapte sute de mii de Români au îmbrăcat uniformă militară și interesează pe oricine să știe ce credințe și speranțe agită sufletul lor și al neamului lor când sunt gata să-și jertfească viețile și avutul pentru țara asta. Am ținut să spunem și cu *graiul*, în plin parlament, ceea ce dela începutul războiului am intrupat în fapte.

Reflexiunile pressei maghiare față de declarațiile parlamentare ale partidului național român, atât de scurte și atât de lapidare, le colecționăm aci într'un mănunchiu încercând se reconstruim atmosfera de rezervă, răceală, indiferentism ce se desprinde din ele.

„Pester Lloyd”

Reproduce aproape în întregime discursul, în numărul ediției de Marți seara, adăugând: „deputatul naționalist român Teodor Mihali a vorbit în numele Românilor. Luând cuvântul la proiectul bugetului provizor a spus

că acest războiu a dovedit credința față de tron și patrie a Românilor Ungariei. A citit o declarație a partidului, care vrea să corespundă acestor idei” (*entsprechen will*). — Mai mult nici un rând, dar și în aceste puține vorbe *Pester Lloyd* comentează tendențios declarația partidului căci această declarație nu vrea să fie expresia sinceră a credinței, ci este... Dar de ce *Pester Lloyd* dă așa de puțină atenție importantului discurs al unui șef al politicii românești din Ungaria, și stăruiește pe lung și larg asupra declarațiilor fostului ministru și președinte al Ligei Culturale din România, d. *Virgil Arion*, traduse și de noi în numărul de ieri? — Nu cu noi vrea să deslege guvernul ungar al cărui organ oficial e *P. Ll.* chestiunea românească din Ungaria?!...

„Budapesti Hirlap”

Semioficiosul guvernamental are următoarele cuvinte: „discursul lui Mihali a fost întâmpinat cu dese și vii contraziceri”...

„Pest Hirlap”

Organul ultrasovinist se exprimă astfel: „după vorbirea cu efect mare (a contelui Károlyi), discursul puțin cam prea românesc al lui Teodor Mihali trebuie considerat ca o pauză (*N. R.*), și, spre norocul lui numai puțin l'au ascultat...” Șovinistul organ opoziționist nu s'a desbrăcat de vechile lui maniere de tratament față de naționalități.

Scene parlamentare.

Monitorul oficial ne aduce după note stenografice următoarea întrerupere la discursul dlui Mihali. Când a amintit de „clarificarea raportului dintre partidul național român, dintre poporul român și guvern”, faimosul polemist parlamentar, fost ministru de justiție, *Polónyi Géza*, a isbucnit:

— *Dar națiune română nu există în Ungaria, așadar nu puteți vorbi despre partid național român!*

Îl știm din alte vremi pe d. Polónyi cât e de puțin serios...

Regretăm că așa a fost primit cuvântul nostru în parlamentul ungar și presa maghiară. Nu ne-am așteptat să ne isbim și de data asta de zidul gros al neîncrederii, indiferentismului ce se desvălește din manifestațiile de mai sus. Fusesem convinși că altul trebuia să fie la concetățenii noștri ecoul cuvântului nostru, doar este al unui popor de patru milioane de suflete care împreună duc greutățile, face sacrificiile, cu celelalte naționalități din patrie, și, care a dovedit o așa de înălțătoare conștiință națională și totodată un așa de înălțător simț de jertfire pentru mărirea sa, a patriei, a tronului. Și ne întrebăm dacă șovinismul este o boală incurabilă pentru concetățenii noștri și o să facă și pe mai departe obstacolele în calea dezvoltării noastre politice?...

Rusia va forța trecerea prin România?

Situația gravă.

Concentrarea rusească în Basarabia. — Se ascunde adevărul. — Se fac concentrări febrile. — Ce să facă România? — Declarația generalului Crăiniceanu. — Presa franceză despre neutralitatea României. — Ardelenii refugiați vor fi înrolați în armata română. — Țarul la Reni și România. — O conferință a dlui prof. N. Iorga la Craiova.

Arad, 9 Decembrie 1915.

Concentrarea de trupe rusești în Basarabia de sud continuă să preocupe presa mondială. Inșă, pe când, până la vizita țarului la Reni, se făcea mare caz în jurul acestei concentrări, imediat după vizita în chestiune au început a curge știri, după cari concentrarea, care a început să preocupe opinia publică din România și de pe aiurea, e redusă la o adunare de trupe, fără importanță strategică sau numerică.

In adevăr, cei cari urmăresc mersul evenimentelor politice în ceea ce privește războiul, au putut afla prin presa din România și din străinătate, că Rusia va organiza o armată pentru a o trimite în ajutorul Serbiei. Fiind însă că situația Sârbilor este foarte grea, pentru a nu zice disperată, și există temerea că armata, ce se organizează în Rusia, va sosi prea târziu, s'a adăugat, că acea armată va merge să pedepsească pe Bulgari. Se arată, astfel, că Rusia e decisă să trimită o armată în Bulgaria cu orice preț. S'a afirmat chiar, că generalul care o va comanda, este ales în persoana generalisimului Kuropatkin, experimentat în războiul Rusiei contra Japoniei, când a comandat ca generalisim armata rusă.

Și, ca să nu încapă nici o îndoială că Rusia e decisă a merge cu armele contra Bulgariei, flota rusă a bombardat porturile bulgare Varna și Burgas.

Ni se pare, că în asemenea împrejurări, nu e permis nimănui, să se îndoiască de sentimentele și de intențiunile Rusiei față de Bulgaria.

Dar regatul Bulgariei e despărțit de Rusia prin Marea Neagră și prin România. Dată fiind împrejurarea că transportarea unei armate pe mare este lucru greu, iar debarcarea cere alte condițiuni nu tocmai favorabile Rușilor, s'a svenit, că Rusia va călca teritoriul român contra voinței Românilor, iar d. Sassonow a declarat, că nu va face aceasta fără voia României.

Deci ne aflăm în fața unor preparative serioase ale Rusiei de a trece în Bulgaria.

S'a discutat apoi chestiunea, dacă Rusia adună o armată mare sau mică, în Basarabia. Se înțelege dela sine că nimenea nu poate afirma aci ceva precis. Unii vorbiau de 200,000 de oameni, alții de 350 mii fără de a se putea stabili o cifră aproximativă. Că această armată trebuie să fie numeroasă, o spun câteva semne exterioare și anume: Țarul nu s'a fi dus să viziteze o nouă armată dacă aceasta n'ar fi fost importantă din punctul de vedere numeric. Al doilea, generalisimul Kuropatkin, care a comandat armata rusă contra Japonezilor, n'ar fi primit să comande un mic corp de expedițiune; nici nu s'ar fi recurs la serviciul lui, dacă misiunea ce i s'a încredințat n'ar fi de mare importanță. Al treilea, întârzierea expedițiunii chiar după vizita țarului e o dovadă, că aprovizionarea armatei cu cele necesare pentru o campanie în țară dușmană cere timp, iar timpul stă în raport direct cu mărimea armatei.

Lucrurile acestea sunt și logice și naturale. Trebuie de aceea să ne mirăm, că se caută a le întortochia?

In adevăr după ce țarul a vizitat și inspectat armata sa și toată lumea se aștepta să audă ordinul de marș, se svonește că armata din Basarabia de sud a plecat la nord. Adecă aceasta armată nici n'a fost organizată pentru ca să intre în Bulgaria. Ba, se merge mai departe și se afirmă, că țarul nici n'a fost la Reni, că tot ce s'a scris în această privință este o minciună. In ce privește numărul combatanților, el e redus la 80,000.

Iată-l pe țar venit la Reni pentru a inspecta un mic corp de armată, înainte ca acesta să plece pe câmpul de războiu pentru a îngroșa numărul armatei principale.

Nu trebuie să fie cineva un geniu, pentru ca să înțeleagă, că nu la Reni și între mlaștinile Basarabiei sudice, este locul cel mai potrivit pentru a aduna o armată, care să fie trimisă spre Marea Baltică. Nu trebuie o mare sfortare a creierului, pentru a înțelege, că Rușii, cari, la începutul organizării armatei și în cursul acestei organizări, au exagerat într'un senz, au interes acum să exagereze în senz contrar.

In adevăr ei nu sunt încă gata pentru marș; se poate ca să întâmpine dificultăți din partea guvernului român, care cu siguranță se va opune unei călcări a teritoriului României. De aceea au interes să pună adevărul sub obroc și să adoarmă opinia publică din România și de aiurea, până când vor crede momentul acțiunii lor sosit.

Toate știrile privitoare la mărimea numărului corpului de expedițiune în Bulgaria, trebuiesc primite cu rezervă; fiindcă Rusia își dă bine seamă de importanța misiunii acestui corp care de altfel nu este concentrat numai la Reni ci pe litoralul Mării Negre până la Odessa.

„In consecință” — scrie ziarul „Seara” din București — „noi trebuie să ne așteptăm la evenimente mari, cari ne interesează foarte de aproape. Să fim cu ochii deschși și să luăm măsurile necesare, pentru ca acele evenimente să nu ne surprindă.”

Noi, cari nu avem absolut nici o încredere în lealitatea Rusiei pe timp de pace, nu putem crede această putere mai leală în timp de războiu. In consecință noi ne temem de o invaziune a Dobrogei și a Cadrilaterului de către trupele rusești, cari par, eșalonate cum sunt dela Reni la Odessa, a fi gata să invadeze Dobrogea prin Reni și pe mare.

Să nu ne lăsăm prin urmare adormiți prin desmințiri rusești, să luăm situațiunea așa cum este, ca gravă și să ne pregătim de apărare”.

Fostul ministru român d. general Crăiniceanu, actualul director politic al ziarului „Universul”, publică un articol în acest ziar în care spune, între altele, că „In prezent, când rezistența armatei sârbe este nimicită definitiv, războiul României este mult îndepărtat”.

Aflăm, că în „L'action Francaise” d. J.

Bainville scrie, cu privire la atitudinea României:

— Dacă e util să nu ne mai hrănim cu iluzii asupra intervențiunii românești sau grecești trebuie să adăogăm că nici ceasul al unsprezecelea al războiului nu a sunat încă. Ceasul o să vină și se poate presupune că în acel moment noi gândiri și noi perspective ar putea să dea cuvântul hotărâtor la Atena și la București. Aliații sunt hotărâți să întrebuințeze răbdarea cu aceste guverne. Răbdarea e lucru bun, numai ea să nu capete acea formă letargică din care diplomații sunt deșteptați cu „surprize”.

Ziarele din România publică un comunicat oficial al guvernului român după care „depozitele de recrutare din toată țara aduc la cunoștință că odată cu clasele 1917—1918, trebuie să se prezinte și străinii până la vârsta de 40 ani, cari au fost împământeniți.”

Măsura privește pe Românii ardeleni, cari n'au făcut armata nici dincolo și nici dincoace, și cari s'au lepădat de supușenia austro-ungară după 30 ani”.

Sub titlul „Țarul la Reni și România”, ziarul german „Berliner Tageblatt” spune următoarele relativ la vizita țarului la Reni:

„Primul ministru al României, care nu poate fi de sigur numit germano-fil, nu poate fi în general ușor ademinit prin efecte teatrale. Asupra lui va face puțină impresie faptul, că țarul Nicolae și fiul său au inspectat trupele din Basarabia, dacă știe, că numărul acestor trupe este insuficient.

Intenția sa de a nu permite trecerea Rușilor prin România se bazează pe faptele, cari se petrec în jurul României.

Colegul său grec, Rhallys, plin de temperament, a arătat în ultimul timp corespondentului ziarului „Daily Mail” un număr din revista franceză „L'illustration” cu ilustrații din războiul balcanic, cari reprezentau sate grecești pustiite. Rhallys a spus corespondentului: „Aceasta vreți să ne-o dăruiți din nou, și ce ajutor ne-ați trimes?”

D. Brătianu ar putea, dacă diplomații Quadruplei i-ar cere permisiunea de trecere, să le arate un număr ilustrat al ziarului guvernamental „L'Independance Roumaine”, dela 22 Noemvrie v. în care a apărut o odă frumoasă la adresa României de Henri Bataille. Acesta sărbătorește într'insa România și-i cere să fie ultima perlă din salba sângeroasă, care va sugruma molochul războiului. Brătianu ar putea să spuie diplomaților Quadruplei: „Ne trimiteți poezi. Dar pentru ce ne mai trimiteți și oda despre salba de perle și de ce mai organizați vizita țarului și a fiului său la granița noastră? Aceasta este poezie. Situația războiului din Balcani este însă un fapt real”.

D. profesor N. Iorga a ținut o conferință la Craiova în care a plâns soarta Serbiei și pe Sârbi. Conferențiarul mai e de părere, că România trebuie să intre în războiu pentru „a răsbuna pe oropsiți” și a „plăti cu prisosință polița de dragoste și recunoștință cu ce datorează România”. D. prof. N. Iorga mai crede „că nu este departe momentul când armata română va coopera cu cea sârbă”.

Ziarul „Moldova” e de părere că acel moment nu va veni, niciodată, iar aceasta datorită „concursului moral” pe care i-l'au dat cu atâta bunăvoință, aliatele sale, puterile împătritei înțelegeri.

Edison despre un războiu american.

Lui *Edison* i s'a pus întrebarea cum își imaginează el armata americană dacă și Statele-Unite ar intra în războiu.

— Războiul european — a spus Edison — este dovada că un războiu nu poate fi decât steril. Războiul actual ne mai învață că prea marile preparative militare nu-și au rezultatele corespunzătoare. Nu există o armată atât de bine echipată căreia să nu i se poată împotrivi o națiune disperată la extrem. Primejdia inspiră nu numai vitejie și spirit de invenție, cu ajutorul căruia poate să facă descoperiri folosite cu atâta ingeniositate, pe lângă cari dispar toate preparativele de bombe și tunuri. Deci o armată stabilă și puternică e inutilă.

Statele-Unite își vor avea și ele războiul în care vor arăta că și pe acesta, ca și toate lucrurile vechi va ști să-l prezinte într-o formă nouă și de sigur mai bine de cum o face Europa. Noi nu tulburăm activitatea populației noastre; rămână fiecare în atelierul său. *Însă două milioane de arme ne sunt la dispoziție și vom construi fabrici cari ne vor da 100.000 de arme la zi.* Noi nu îngrămădim munițiile cu dușmul, ne vom nizuși însă să înființăm fabrici cari vor transporta zilnic 1000 tone materii explosive.

Proiectăm mașinării uriașe cari vor săpa tranșeele și nu vom avea mai mare rezervă armată decât 100.000 oameni. În cazul unei primejdii, 25.000 ofițeri dibaci vor îndeplini instrucțiunile militare ale recruților. Americanul de nord este cel mai bun material militar, viteaz și atlet. În războiul de azi însă, nu omul este lucrul de căpetenie ci mașina.

Trebuie să fabricăm cari în timpul cel mai scurt posibil să construim cele mai bune tunuri și cele mai geniale aeroplane. Cel mai bun mijloc de transportat trupe este automobilul. Pentru artileria grea, trenurile sunt mai potrivite, însă pe drumurile noastre perfecte, într-o singură noapte 2 milioane de oameni parcurg în 200.000 automobile 200 kilometri. E mare necesitate de-un număr abundent al vaselor de războiu și al submarinelor. Toți soldații și ofițerii noștri sunt cetățeni și sunt în curent cu toate afacerea de interes public.

Groznică încercare a Europei ne-a învățat că în 30 de zile putem avea o armată mult mai puternică decât a Germaniei. Centrul nostru militar studiază în permanență construcția celor mai noi armamente de tunuri, puști, bombe, aeroplane ș. a. *Îndată ce ar cere necesitatea suntem stăpânii celor mai noi și perfecte invenții.*

Eri încă, n'am fi știut purta războiu, — eri însă nici Europa n'a știut.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 8 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: La nordost de Tartorisk Landwehrul austriac a gonit mai multe trupe de recunoaștere. Alte evenimente nu sunt.

Pe frontul italian: Luptele de artilerie date ieri pe frontul dela Isonzo, au fost mai vehemente decât cele din zilele din urmă. După amiază, dușmanul a atacat partea nordică a litoralului Doberdo. În cete foarte masive, infanteria italiană a asaltat muntele San-Michel. Pe coasta nordică a muntelui au reușit să spargă sectoarele noastre, printr'un contraatac însă în lupte deperate apropiate, trupele noastre au reocupat toate pozițiile. Asaltul dușman a fost respins de artileria noastră. Cu cele mai grave pierderi dușmanul s'a zădărnicit mai multe atacuri de pe sectoarele San Martino. Seara, Sistiana a fost bombardată de focuri de pe torpiloare.

Pe frontul sudostic: Atacurile noastre contra pozițiilor munteneștine din nordul Beranel sunt reușite.

Din Ipek am scos dușmanul. Am făcut pradă de războiu: 80 tunuri, 160 furgoane cu muniții, 40 motoare, 12 cuptoare transportabile, câteva mii de puști și alte muniții de războiu. Prizonierii făcuți de trupele generalului Kövess sunt peste 2000. Arnăuții participă la toate luptele în contra resturilor armatei sârbe.

Berlin, 8 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul orientat: Pe frontul generalului Hindenburg am respins slabe atacuri izolate ale trupelor rusești.

Pe frontul occidental: Incercările dușmane de-a nimici isbăndește noastre obținute la ost de Auberive, au rămas zadarnice. Pe lângă prizonieri am luat 3 mitraliere. La nordost de Souain am ocupat un tranșeu francez pe o extindere de 5000 metri. Am respins patru atacuri dușmane. Am făcut pradă de războiu: un ofițer, 120 soldați și 2 mitraliere.

Sofia, 8 Decembrie. — Se comunică dela biroul telegrafic bulgar: În 7 Decembrie urmărind Francezii am ocupat stațiunea drumului de fer dela poarta Demirului și am cuprins satul Grabite. La Petrovo am imbrăștiat cu atac de baionetă un batalion francez și le-am ocupat lagărele. Înaintând spre sud de Custorino, atacăm întreg frontul englez și francez. Am făcut prizonieri 114 Englezi, și am luat 2 tunuri și o mitralieră. Luptele continuă cu desperare. Am ocupat Ohrida. La Diacovo am făcut pradă de războiu: 18 tunuri, 15 automobile și enorm de multe muniții.

Evenimentele din Bucovina.

Reînceperea violentă a ostilităților pe întregul front. — Ofițeri superiori germani pe frontul bucovinean. — Situația din Cernăuți. — Lupte aeriene.

Cernăuți, 4 Decembrie.

După o atât de îndelungată liniște, ostilitățile au reînceput într'un mod cu totul violent pe întregul front bucovinean. Din ambele părți, atacurile sunt îndârjite, și deși pentru moment, nu li se poate atribui vre-o importanță, totuși ele produc asupra populației din localitățile declarate zone de operațiuni, o impresiune dureroasă. De aproape 48 ore, bubuitul tunurilor nu mai conține pe ambele părți. El cutremură văzduhul atât ziua cât și noaptea, răspândind o panică de nedescris, asupra tuturor locuitorilor de prin partea locului. Cu toate acestea până în acest moment, nici unul dintre beligeranți n'a luat ofensiva, ci totul se reduce la lupte de avantposturi, sub scutul artileriilor de câmp.

Inceputul ostilităților a fost deschis în ziua de 27 Noembrie, de către trupele rusești, aflătoare în regiunea *Boian-Slobozia, Rarancea-Noua Sulița*, la care au răspuns detașamentele austro-ungare dislocate dincolo de Prut pe regiunea *Ostrița-Mahala-Rarancea-Toporuf*. Luptele au fost la început mai slabe, dar în ultimul timp au luat o tensiune violentă. Duelurile se dau cu foarte mici interminente, la cari se asociază, din când în când și focurile mitralierelor.

Numărul beligeranților este aproape egal, în ce privește forțele pedestre; artileria austro-ungară însă este superioară, prin piesele puse în acțiune.

Rezultatul momentan al acestor lupte este numai înregistrarea unui mare număr de răniți de ambele părți...

În această parte a războiului inițiativa privată a contribuit foarte mult la acțiunea militară. Cel puțin aceasta este impresia cu care pleacă toți aceia cari au vizitat Bucovina, unde inițiativa privată a jucat și joacă încă un rol foarte important, mai ales în ce privește serviciul de subsistență.

În momentul când scriu aceste rânduri, se aud din depărtări puternice canonade. După cât sunt informat însă din cercuri oficiale austro-ungare, pentru moment nu există nici o primejdie despre avansarea Rușilor pe teritoriul bucovinean, deoarece măsurile luate de autoritățile militare, sunt de așa natură, încât nu poate fi temere de vre-o surprindere pe acest front.

Cu toate acestea, evenimentele prin care trec populația Bucovinei, sunt destul de grave și nimeni nu poate prevedea ce va aduce ziua de mâine.

Se știe că trupele din Bucovina formează extrema aripei drepte a giganticului front austro-german de pe frontul oriental. Până acum aceste trupe se aflau în defensivă. După cât se pare însă, în ultimul timp a provenit o schimbare importantă în menirea acestor trupe, căci timp de 5 zile s'au perândat pe frontul bucovinean numeroși ofițeri superiori germani și austro-ungari, cari au inspectat terenul și pozițiunile înălțimilor ce domină regiunea dintre Prut și Nistru.

E probabil deci că austro-ungarii intenționează reluarea unei ofensive spre frontiera Basarabiei. În fruntea acestor ofițeri se află un general german sub a cărui comandă probabil va avea loc expediția.

Pe tot timpul șederii lor în Bucovina, ofițerii, au fost obiectul unor sincere manifestațiuni de simpatie din partea tuturor locuitorilor, fără deosebire de naționalitate. Preoții români i-au întâmpinat cu tradiționala pâine și sare, și pretutindeni s'au oficiat slujbe religioase pentru isbânda armatelor puterilor centrale.

Și de data aceasta, ofițerii au scos în relief meritele soldaților români, cărora li s'a rezervat un loc de onoare în istoria actualului războiu mondial.

Cu această ocazie s'au împărțit și numeroase ajutoare celor lipsiți de mijloace.

În Cernăuți situația continuă a fi aceeași dela începutul războiului. Populația se împarte în două grupe. Una este convinsă de succesul deplin al austro-germanilor, iar alta, mai sceptică, întrevede mereu o nouă invazie rusă, sub care impresie bieții oameni o duc într'o permanentă frică. Fiecare bubuitură de tun reamintește acestora episoadele din trecut, când indivizi a căror situație nu era deloc lămurită, îi supuneau la cele mai draconice contribuții, storcându-le ultimul gologan, sub directa aprobare a celebrului agent provocator Gerovschi, și a uneltelor sale Tonioni Bozarschi, etc., etc. Ultima invazie rusă a lăsat urme prea adânci în sufletele bieților locuitori.

De altfel, toate localurile publice sunt deschise. o mare parte din prăvălii și-au suspendat activitatea din lipsă de mărfuri. Viața este însă destul de scumpă: un kilogram carne de cal costă 2 cor, 80 b., o pâine 1 cor., un kgr. lapte 80 bani. Prețurile cartofilor, cepei și ouălor sunt relativ egale cu prețurile acestor articole în România.

Intr'un cuvânt situația în Cernăuți e puțin schimbată. Numai în timpul nopții oamenii neobișnuiți cu noul regim, se simt ceva mai încălțuși. Dela orele 9 seara, străzile sunt pustii și lumina lipsește cu desăvârșire, iar dela această oră încep eventualele deplasări de trupe. Până în zorii zilei nu se aud decât tropot de cai, zăngănit de săbii și duruit de căruțe.

În înălțimea luptelor de lângă frontieră, nu lipsesc nici spectacolele aeriene.

Nu e zi în care să nu se observe splendidele viraje de aeroplane, fie austro-ungare, fie rusești. Și nu arareori se vede cum beligeranții își încearcă puterile și în aer. Luptele aeriene sunt și aici la ordinea zilei, ca și cele de infanterie sau artilerie. Lumea însă s'a deprins cu ele și nu se mai emoționează. (Seara).

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNII“

nu uitați să trimiteți redacției „Românului“ grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Răspunsul regelui Constantin al Greciei.

Senzaționalele declarațiuni ale regelui Greciei.

Grecia nu va ataca trupele Înțelegerii, dar ea nu-și va retrage trupele din vilaetul Salonic. — Când va intra Grecia în acțiune? — Programul Înțelegerii. — Regele Constantin desminte existența unui acord greco-bulgar. Grecia menține neutralitatea până la sfârșit. Pregătiri de războiu. — Ce a răspuns regele Constantin lordului Kitchener.

Arad, 9 Decembrie.

Corespondentul lui „Associated Press” din Atena a fost primit în audiență de regele Greciei, care i-a declarat între altele:

Grecia va păstra neutralitatea. Nu există nici un motiv pentru supoziția că Grecia va trada Înțelegerea de dragul Germaniei. Neutralitatea Greciei a fost lărgită cât numai a fost posibil pentruca să fim prevenitori față de Înțelegere.

Regele Constantin a mai declarat că garantează cu cuvântul său că

trupele grecești nu vor ataca armata Înțelegerii, dacă aceasta va promite, că, în cazul când trupele sale vor fi respinse pe teritorii grecești, le va imbarca imediat la Salonic și va privi operațiunile în Balcanii de terminate.

În acest caz regele e aplicat să ocrotească trupele Înțelegerii, cât va dura imbarcarea, împotriva unui eventual atac al puterilor centrale. Mai mult nu poate face. Trupele grecești nu le va retrage din Salonic și nu va permite ca Grecia să fie scoasă din neutralitate cu forța sau cu linguşiri promițătoare.

Regele Constantin l'a mai primit în audiență și pe corespondentul din Aetna al lui „Times”. Regele a declarat cu acest prilej:

— Am petrecut totdeauna cu plăcere vacanțele în Anglia și am dat totdeauna expresiune respectului meu față de poporul englez. Dar Anglia pare a uita că eu sunt regele Greciei și ca rege am în vedere înainte de toate interesele țării mele. Țara mea trebuie ferită de nenorocire și din cauza aceasta e necesară neutralitatea. Numai în acel caz pot aproba intervenția armatei mele în războiu, când ar fi periclitată existența Greciei.

Aliații nici când nu și-au precizat lămurit politica lor în Balcani. Să luăm cazul, că Grecia s'ar fi alăturat aliaților, iar aceștia s'ar fi decis mai târziu să lupte cu mai puțină energie sau să se retragă chiar, care ar fi fost soarta Greciei? Ar fi fost lăsată în grația dușmanului.

Grecia a dat dovadă îndestul de sentimentele ei amicale față de Înțelegere, când i-a pus la dispoziție căile sale ferate și telegraful. N'a încetat doar Grecia de a mai fi neutrală în momentul când a permis debarcarea și astfel a creat posibilitatea ca puterile centrale și Bulgaria să pășească cu dorinți similare.

Acordul greco-sârb avea valoare numai dacă Bulgaria singură ar fi atăcat pe una din cele două state. Ajutorul ce l'ar fi putut da Grecia între împrejurările actuale, n'ar fi fost de mare preț, dar cu siguranță, s'ar fi nimicit două țări în loc de una.

Regele a declarat că între Bulgaria și Grecia nu există nici o înțelegere, iar aliații

n'au să se teamă, că Grecia va întreprinde ceva în defavorul lor.

Înainte de a ne lega absolut și de a ne stabili irevocabil programul — a continuat regele Constantin — dorim mai întâiu să cunoaștem programul aliaților. Până acum nu cunoaștem acest program. E un lucru drept, ca Grecia să fie constrânsă într'aceste circumstanțe ca să ia măsuri de cea mai mare importanță politică și strategică și să fie provocată să-și trimită trupele în alte regiuni, câtă vreme aliații nu s'au decis să evacueze teritoriul ocupat de ei? Grecia trebuie să cunoască planurile definitive ale Înțelegerii dar ori cari ar fi aceste, Grecia nu va părăsi politica sa de neutralitate.

„Times” spune că, cu ocazia întrevederii dintre regele Greciei și lordul Kitchener, Suveranul a zis următoarele:

„Vă dau cuvântul de onoare regală că armatele voastre nu vor suferi nici un risc pe teritoriul grec. Guvernul elen, poporul meu și cu mine suntem recunoscători Oupadrulei, pentru protecția ce ne-a acordat încă dela independența Greciei. Legăturile cari unesc Grecia de Anglia și Franța sunt indiscutabile și vor rămâne veșnic aceleași.”

„Corriere della Sera” scrie că Grecia se prepară cu febrilitate de războiu, deoarece se teme că Înțelegerea o va constrânge prin ultimatum să ia o decizie.

Regele Constantin e mai aplicat să abdice, decât să cedeze Salonicul Înțelegerii, care să facă din el o bază de operațiuni pentru Slavi.

În Grecia e mare neliniște din cauza că depozitele de grâu sunt aproape goale, iar statisticele arată că țara de abia mai are grâu pentru o lună de zile. Aprovizionarea cu cărbuni cauzează deasemenea mari îngrijorări. Fabricile de gaz și uzinele de electricitate au cărbuni așa de puțini încât sunt constrânse se facă mari economizări. Din cauza aceasta a fost redusă luminarea străzilor în Atena, iar particularii cari folosesc gaz sau electricitate vor avea să plătească de aci înainte dare specială.

PENTRU „CARIEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
: : : săvârșită de eroii noștri. : : :

„România se va ridica printr'un uriaș și decisiv asalt”!

— Un articol al dlui profesor N. Iorga. —

Sub titlul „Parlamentul”, distinsul profesor universitar d. Nic. Iorga publică în „Neamul Românesc” de Sâmbătă, următoarele:

Un mesagiu scurt a deschis într'o atmosferă furtunoasă sesiunea parlamentului.

Regele a spus puțin. Și ușor de înțeles. Scopul cuvintelor regale nu e să facă destăinuiri, cum se fac în audiențe față de oameni cari nu vin să spioneze nici să adune material pentru campanii contra Coroanei. De obicei în acele cuvinte de salutare se anunță programul unei activități legislative, direcția unei acțiuni interne. Politica externă nu poate fi atinsă decât într'un singur caz, când, în timp de pace asigurată, se constată anumite rezultate ce s'au câștigat, consolidând situația statului.

În zile ca acestea de azi, atingerea chestiei de direcție și hotărâre care pasionează, destăinuirea unor atitudini apropiate înseamnă înștiințarea oficială a adversarului, ce va fi și compromiterea rezultatului prin grăbirea lui.

Dar, firește, naivii așteaptă și rămân desiluzionați, nerăbdătorii critică fereala neapărată a formulilor, iar șireții atacă la altul ce ar fi făcut ei singuri.

În toaia noastră ni-am interzis dela începutul acestor așa de grele împrejurări, de a nota orice privește viața partidelor, chiar dacă ele se îndărătnicesc să arate că trăiesc, atunci când nimeni n'are nevoie de ele, iar ridicolul scandalurilor personale n'a meritat niciodată un rând de semnalare. Mai la urma urmei, face fiecare ce poate!

Regele a cerut unire înainte primejdiei și a faptelor. Președintele camerei d. Pherekyde, îndată după alegerea sa, a vorbit despre aceeași pace, în cuvinte pline de asigurări discrete pentru aceia cari cred că e o acțiune patriotică a lupta înlăuntru ca o pregătire a luptei în afară.

Probabil însă că aceste sfaturi nu se vor urma. Practica vieții noastre politice a lăsat urme indelebile în sufletul celor ce le-au purtat. Ei sunt, înainte de a fi oamenii unui scop, aceia ai unei modalități, și aceasta e natural, căci modalitatea a fost sportul lor de căpetenie o viață întregă, iar scopul nu l-au descoperit decât ieri. De ce n'ar crede că în astfel de momente a „combate” un guvern, fără a-l putea măcar răsturna, e îngăduit, atunci când, dacă s'ar dovedi că urmează o direcție greșită, el se răstoarnă fără a-l „combate”!

Cu cât parlamentul va urma însă vechea rutină de suspiciune și ură, cu cât se va pierde în atacuri personale și în scandaluri, cu cât se vor lua normele de conduită dela exagerații din sistem și se vor scoate înainte, pentru îndrăzneala lor, oameni compromiși, cu atâta se va depărta de dânsul atenția națiunii. Aplauzele cumetrilor și ale bucurărilor doriți de „amusement” să nu înșele pe nimeni.

Această țară vrea azi lucruri mari pe calea sacrificiilor pe cari, în tăcerea ei solemnă, s'a hotărât să le dea, pe toate.

S'o știe guvernul, dar și opoziția „federată” s'o știe! Nu pe politica de din dos a vre-unui politicianism se va ridica România, în focul bengal al entuziasmului de comandă pentru convingeri improvizate, la izbândirea idealului ei, ci printr'un uriaș și decisiv asalt, venit la momentul său.

Guvernul să nu încerce a-l împiedeca, nici opoziția a-l teatraliza trivial în interesul ei. Căci popoarele nu suferă ca politicianismul de duzind să strice momentele unice în dezvoltarea lor milenară.

N. Iorga.

Cronica financiară.

„Profitul repurtat”.

Ne apropiem de sezonul încheierilor anuale la bănci. Acuş porneşte cursul general de contabilitate practică, pentru ca mai târziu consiliile de administraţie şi de censored, apoi adunările generale să împartă profitul realizat în anul de exerciţiu.

O poziţie tipică din împărţirea câştigului este „profitul transportat” în contul anului viitor, adică partea ce se repurtează în beneficiul anului următor de exerciţiu.

Statutele unor bănci prevăd direct poziţia aceasta. Altele o prevăd indirect, lăsând la discreţia adunărilor generale să împartă excodentul de câştig ce rezultă după împăcarea dividendelor, tantiemelor, fondurilor de rezervă, binefacierilor etc. Statutele altor bănci în fine, nu cunosc „profitul transpus”. Îl împart tot, fără rest.

Fie că statutele îl prevăd direct ori indirect, fie că nu-l prevăd, eu personal totdeauna am fost contra „profitului repurtat”, la băncile noastre. „Înţeleg, ca marile institute financiare din Pesta şi Viena, cari administrează întreprinderi industriale, ori execută operaţii financiare de ale statului, să inaugureze poziţia aceasta. Dar bănuţele mici, ca ale noastre, abia cunoscând alte operaţii lucrative decât obligaţii şi cambii, totdeauna îşi pot echilibra astfel bilanţul, încât să scoată la iveală mai puţin profit net cu suma ce ar repurta-o pe viitor. Sub acest raport, *rezervele latente* îşi au norma şi rostul lor, asupra cărora nu mai stăruiesc aici. În orice caz, exhibiţia de câştiguri mari şi late, pe cari să le repurtezi apoi parţial în beneficiul anului viitor, mi se pare totdeauna un semn de nepricepere, ori de tendinţă de a stoarce tantieme exagerate, ori de megalomanie dăunătoare în primul rând institutului însuşi. *Fiscul îi taxează doar cu dare usturătoare întreg profitul arătat*, fără considerarea dacă-l distribuie tot, ori îl repurtezi în cont nou.

Un caz instructiv mi s'a oferit şi mie nu de mult. Poate servi de exemplu.

În „*Revista Economică*”, Nr. 7 din 1915, analizând bilanţul pe 1914 al unei bănci de a noastre, ziceam:

„...De bilanţul actual trebuie să se bucure îndeosebi direcţia financiară. Pentru acţionari se reduce dividendă dela 14 la 10 coroane de acţie. — Corect. — Curiositatea începe, când arată 52.249 cor. profit net şi transpun aproape 12.000 cor. va să zică mai bine de a cincea parte, în contul anului viitor (1915)”.

Adaog şi acum, că cel puţin 3000 cor. se puteau cruţa pentru institut, dacă profitul se statoria cu mai mare precauţiune, arătându-se numai 40.249 cor.

Curiozitatea cea mai mare este, că statutele acelei bănci nu prevăd, nici direct, nici indirect, profitul repurtat, ci ne spun că „*Restul se împarte între acţionari*” (§ 65).

Cu toate aceste, adunarea generală din 25 Faur a aflat potrivit să treacă la ordinea zilei peste observaţiile mele.

S'a întâmplat însă un caz analog la o altă bancă. Profitul net, realizat conform bilanţului, avea să se distribuie întreg, conform statutelor, pentru dotarea fondurilor de rezervă şi între acţionari.

La propunerea direcţiunii, adunarea generală cu votul majorităţii acţionarilor prezenti, a hotărât ca restul profitului net să se repurteze în contul anului 1915.

Hotărârea aceasta a adunării generale a fost atacată de un număr de acţionari, ca contrară statutelor, în urma căreia excepţionari tribunalul, ca instanţă primă, a şi anulat decizia adunării generale enunţând că:

distribuirea în felul pretins de statute a restului de profit net, rămas după dotarea fondului de rezervă — este obligatorie.

Tot în sensul acesta a hotărât şi Tabla, ca instanţă a doua, iar mai pe urmă Curia, ca for suprem, prin sentinţa sa Nr. 7198/1915 P. P. II.

Să sperăm, că dacă observaţiile juste nu au prins, părţinitorii „profiturilor transpuse” vor învăţa cel puţin din avizul forurilor judecătoreşti!

Gavr. Todica.

Războiul european.

Grecii nu cedează.

Rotterdam. — Lui „*Morning Post*” i se anunţă din Atena, că între Grecia şi puterile Înţelegerii nu s'a ajuns până acum la o înţelegere. Guvernul grec aşteaptă noi comunicări din partea Înţelegerii, aceasta iarăş nu şi-a schimbat baza pretenţiunilor ei.

Berlin. — După ştirile primite din Atena de ziarele franceze, tratativele diplomatice între Grecia şi Înţelegere încă nu s'au terminat şi nici nu se arată nici un semn că în chestiile litigioase pendente s'ar putea ajunge în grabă la o înţelegere. Cercurile oficiale sunt cu toate acestea optimiste şi speră, că în chestiile de ordin militar se vor putea înţelege. Regele Constantin l'a primit ieri pe primul ministru Skuludis în audienţă, iar mai târziu pe ministrul francez Guillaume, cu care a conferit timp mai îndelungat.

„Temps” se aşteaptă la o nouă ofensivă germană.

Zürich. — „*Le Temps*” publică următoarea telegramă din Petrograd: Germanii au construit la spatele frontului lor o bogată reţea de căi ferate şi dispun acum chiar şi de trenuri electrice. Pe teritoriul armatei generalului Below au fost construite mai multe staţiuni de radiotelegrafie, cari transmit cu o celeritate uimitoare ordinele şi rapoartele oficiale.

Correspondentul din Petersburg al lui „*Le Temps*” scrie că multe semne arată că Germanii doresc să-şi facă din frontul nordostic baza unor noi operaţiuni a căror ţintă ar fi Petrogradul.

Interpelaţiune germană în chestia păcii.

Berlin. — La ordinea de zi a şedinţei de ieri a camerei imperiale germane a fost pusă şi interpelaţiunea deputatului Albrecht şi tovarăşilor lui în chestia tratativilor de pace.

Regele Nichita în Italia.

Genă. — „*Tribuna*” şi „*Popolo d'Italia*” publică ştirea din Cetinje, că regele Nichita va pleca în zilele cele mai apropiate în Italia. Medicii lui l'au sfătuit adică să petreacă mai multă vreme în Italia, deoarece clima aspră a Muntenegrului îi strică sănătatea. Probabil că regele va petrece iarna într'un castel din Sicilia. În absenţa lui va conduce afacerile ţării şi armata printul mostenitor Danilo.

Cele două ziare italiene scriu, că regele Nichita suferă de calcificare a arteriilor şi din cauza aceasta trebuie să se mute într'o regiune cu climă mai domolă.

Mislunea generalului Porro la Paris.

Lugano. — „*Corriere della Sera*” anunţă din Paris: Generalul Porro desvoltă o largă activitate în Paris pentru unificarea măsurilor beligerante ale aliaţilor. El a ascultat părerea mai multor ofiteri italieni cari au fost trimişi la Paris în misiune specială.

Manifestul lui Venizelos.

Rotterdam. — Se telegrafiază din Paris: Josif Reinach, publică în „*Figaro*” manifestul lui Venizelos, care pare a fi fost trecut cu vederea de cenzura grecească. Venizelos face în manifestul său o rennrevire asupra evenimentelor din urmă ale politicii interne grecesti şi în urmă spune:

Constituţia a devenit deodată numai un petec de hârtie. Disolvarea repetită a camerei şi dese schimbări de guvern par a fi introdus în Grecia un sistem de guvernare care n'ar avea loc decât într'o ţară, în care *suveranul e puterea supremă*. Viitoarele aelgeri vor fi un spectacol nedemn de un popor liber, deoarece cea mai mare parte a liberalilor sunt sub arme, tot asa şi cea mai mare parte a alegătorilor. Din cauza aceasta *partidul liberal nu va lua parte la aelgeri*, iar răspunderea pentru abaterea dela sistemul politic de până acum şi pentru relele ce vor urma din această abatere o declinăm asupra guvernului. *După rezolvirea crizei externe partidul liberal*, dacă relele nu vor lua proporţii şi mai grave, *va relua lupta pentru libertăţile constituţionale*.

Numirea lui Joffre de generalisim al tuturor forţelor franceze.

Copenhaga. — „*Politiken*” publică amănuntele dela vale despre numirea lui Joffre ca generalisim al tuturor forţelor franceze:

Ministrul de războiu Gallieni a spus într'un raport al său presedintelui Poincaré:

Experienţele mai recente câştigate pe diferitele câmpuri de războiu dovedesc că conducerea unitară a operaţiunilor e asigurată numai dacă armata e condusă de un singur om, care să aibe responsabilitatea pentru toate operaţiunile militare.

În urma acestei propuneri presedintele Poincaré a semnat două decrete. Textul celui dintâi decret e:

1. *Comanda supremă asupra întregii armate naţionale, atară de*

1. *trupele cari se găsesc pe câmpuri de luptă aparţinătoare sterei de competenţă a ministerului de războiu,*

2. *generalul comandant al trupelor pe uscat şi apă din Africa de nord,*

3. *generalul-guvernator şi generalul însărcinat din Maroco — o va lua un general de divizie, al cărui titlu va fi comandant suprem al armatei franceze.*

II. *Mal târziu se va da un decret mai amăcărul titlu va fi „comandant suprem al armatei franceze”.*

Textul decretului al doilea e:

Generalul Joffre, supremul comandant al armatei nordostice e numit comandant suprem al armatei franceze.

Sedinţa camerei engleze.

Londra. — Deputatul Lonsdale a întrebat în şedinţa de ieri a camerei engleze că oare între guvernul englez şi reprezentanţii comercianţilor din Copenhaga s'a încheiat o convenţie în baza căreia s'ar permite *transportarea de mărfuri în statele beligerante* şi e aplicat guvernul a da în publicitate condiţiunile acestei convenţii.

Secretarul de stat lordul Robert Cecil i-a răspuns că din *motive politice nu poate da în publicitate textul convenţiei*. Principiul conducător la încheierea convenţiei a fost ca între comerţul de bunăcredinţă al neutralilor şi între comerţul transmaritim duşman să se facă o deosebire mai eficace. Convenţia corespunde politicii de a *impiedeca importul în Germania*.

Deputatul Dalziel a declarat că va reveni cu cel mai apropiat prilej asupra acestei chestii.

Cancelarul vistieriei statului, Mac Kenna a făcut cunoscut camerei că rezerva de aur a băncilor engleze, inclusive rezerva de aur a Băncii Engleze, făcea în 30 Iunie 110 milioane fonţi. În posesiunea particularilor, se găsea în acelaş timp conform calculărilor 75 milioane fonţi (78 în Iunie 1914). Aur se găseşte acum în posesiunea particularilor în cantitate cu mult mai mică.

Deputatul din partidul muncitorilor, Jowett a întrebat guvernul că oare apelul care îi provoacă pe muncitori să mănăce *mai puţin carne şi pâine* şi să fie cât mai economisitori, a fost distribuit şi între oaspeţii dela banchetul dat mai în urmă de lordul major. Mac Kenna a răspuns că n'are nici un motiv ca să creadă că aceasta nu s'ar fi făcut.

Asquith a refuzat să vorbească despre rezultatele călătoriei lui Kitchener.

Acordul din Londra al ententel.

Lugano. — Ziarele italieneşti comunică, că la 30 Noemvrie acordul din Londra a fost iscălit de ambasadorii Italiei, Belgiei, Rusiei şi Franţei şi de ministrul de externe al Angliei Grey. Prin acest contract fiecare se obligă că nu numai nu vor încheia pace separată în cursul războiului actual, ci când vor începe tratativele de pace nici unul dintre statele aliate nu va statori proiecte de pace fără o înţelegere coordonată prealabilă.

Rusia a întrerupt comunicaţia telegrafică cu Stockholm.

Copenhaga. — Vinerea trecută, comunicaţia telegrafică dintre Petrograd şi Stockholm a fost întreruptă subit de partea rusească şi nici până azi nu s'a reconstituit. Aceasta lipsă de comunicaţie cauzează enorme pagube în comerţ. Motivele procedurii ruseşti e enigmatic.

Nou consiliu de război al Ententei.

Zürich. — Lui „Neue Züricher Zeitung” i se anunță din Amsterdam: A treia ședință a marelui consiliu de război al Ententei, se va ține încă în cursul săptămânei acesteia la Londra.

Consiliul de război din Calais.

Lugano. — La consiliul de război ținut ieri în Calais sub prezidenția lui Joffre au luat parte și delegații Rusiei și Serbiei. S'au sfătuit asupra situației din Balcani și în toate hotărârile aduse este deplinul acord al participanților.

Generalul Sarrail cere Grecilor înlesniri.

Berlin. — Lui „Temps” i se anunță din Atena că un ofițer de rang înalt al statului major grec a fost trimis la Salonic pentru o înțelegere cu generalul Sarrail asupra înlesnirilor ce s'ar putea da trupelor ententei.

Planul unui atac în Africa orientală germană.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” anunță din Londra: „Times” are din Caplanda știrea declarației generalului Smits că are la dispoziție o armată de recruți cari vor fi duși în Africa ostică engleză pentru ca să atace Africa ostică germană.

Nou lupte la hotarele Bucovinei.

București. — Ziarelor din București li se anunță din Dorohoi: De câteva zile luptele dintre trupele austro-ungare și rusești continuă fără întrerupere. Operațiunile sunt împiedecate foarte mult din cauza timpului neprielnic. Eri, focurile de artilerie n'au încetat nici pe o clipă. Astădată luptele decurg în partea nordică a Bucovinei la distanță mare de frontiera română. În urma informațiilor date de persoane sosite de lângă Prut, Rușii transportă mereu trupe din interiorul țării la frontiera Bucovinei.

S'epoate observa o activitate mult mai febrilă și de partea comădei austro-ungare ceea ce denotă apropiate lupte decisive între cele două armate.

București. — *Din Rădăuți se anunță ziarelor din București: Luptele actuale din hotarul Bucovinei sunt concentrate între Boian și Zurenii. În urma unui anunț din sursă particulară Rușii au început ofensiva. La Boian sau dat lupte sângeroase. Zilele acestea, un tren rusesc compus din vre-o sută vagoane a adus la Lipcani un număr considerabil de răniți, de unde vor fi transportați în interiorul Rusiei.*

Toată cavaleria rusească care staționa împrejur de Lipcani au fost retrase în suțul Basarabiei.

Câteva note despre Deny Cochin

Correspondentul din Paris al lui „Neue Freie Presse”, comunică următoarele ziarului său, cu privire la călătoria lui Deny Cochin în Grecia și Orient:

„Ministrul francez fără portofoliu, Deny Cochin, a fost însărcinat de guvernul său să facă demersuri la Atena, pentru ca guvernul grecesc să părăsească neutralitatea și să se dea de partea quadruplei înțelegeri. Guvernul francez cere mai întâi garanții, că Grecia va permite retragerea pe teritoriul său, a trupelor sârbești învinse și că va renunța la dreptul său de a dezarma armata străină.

D. Deny Cochin este reprezentantul elementului monarhist în ministerul Briand. El a fost întotdeauna un adversar al republicei și a condus mulți ani, împreună cu contele de Mun, opoziția clerical-monarhistă, contra tuturor guvernelor republicane, în calitate de sprijinitor al regalismului, în cameră. În parlament a luat de multe ori cuvântul ca conducător al partidului catolic, care preconiza o politică externă a Franței pentru distrugerea Turciei necredincioase, sau, cel puțin, isgonirea Musulmanilor din Europa. Deny Cochin a pronunțat, în timpul unei dezbateri, asupra masacrelor din Armenia, cuvintele: „Sultanul roșu”.

Acesta era Abdul Hamid, care, îndepărtat dela tron, sfârșește zilele în exil. O Turcie nouă s'a născut, dar și contra acesteia se ridică ura politicianilor francezi, cari întrebunțează ca formulă conducătoare, un alt principiu al lui Deny Cochin pe care acesta l-a botezat „Patriotismul european”. În numele acestui patriotism european, Deny Cochin vrea să decidă Grecia să treacă de partea Quadruplei și să ducă pe soldații ei contra Austro-Ungariei și Germaniei”.

Mai departe, corespondentul ziarului vienez se ocupă de personalitatea dlui Deny Cochin și de legăturile pe cari acesta le are cu societatea înaltă grecească, și chiar cu cerurile Curții, prin ajutorul prințesei Maria de Grecia și al tatălui ei, prințul Roland Bonaparte.

Articolul se încheie cu observația că, în Franța se crede totuși că aceste legături sociale nu pot avea nici o valoare politică asupra deciziunilor guvernului grec.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 Decembrie 1915.

Aterisare dela 3000 m. cu nou sistem de umbrelă. Din Londra se anunță că ofițerul Maitland din serviciul aviației marine a inventat și-a prezentat un nou sistem de aterizare. Încercările au succedat la perfecție reușind Maitland să aterizeze dela o înălțime de 3000 metri, în 15 minute. Noul sistem este un fel de umbrelă care în cursul funcțiunii sale se deschide, facilitând astfel aterizarea.

Nebun pe-un cal de birje. Din Viena se anunță că aseară s'a produs o mare senzație în lumea de pe Alser-strasse. O birje cu un cal în care erau două doamne, a fost oprită subit de un soldat infanterist. Apucând calul de căpăstru a început să dea în fugă târcoale în jurul calului, s'a aruncat apoi pe cal și în strigăte de urra, urra, a început să bată calul la fugă. La strigătele de spaimă ale birjarului și a celor două doamne, lumea adunată a ținut calea birjei, au tras soldatul de pe cal, care fiind condus la poliție s'a descoperit că e nebun furibund.

Răscoală pe un vas de război chinez. China trăește zile istorice. Luansikaj vrea să se încoroneze de împărat și planul lui de sigur va întâlni mulți dușmani. Îndeosebi Japonia așază contradicție. Tot Japoniei i-se poate atribui și răscoala iscată pe circulatorul chinez Csa-ho-ho, despre care Times comunică următoarele amănunte:

Când circulatorul Csa-ho-ho a început bombardarea arsenalului, alte două vase au răspuns prin canonade. Focurile au durat două ceasuri. Câteva granate au căzut deasupra colonniilor străine. O bombă a pustiit restaurantul din colonia franceză. Bombardarea a pricinuit mari pagube. Răscolaii sunt și acuma pe bordul circulatorului. Celelalte vase de război așteaptă zorile zilei pentru ca să împiedece alte stricăciuni ce ar putea pricinui în colonii din cauza întunerecului nopții.

Despre motivul răscoalei circulă diferite versiuni. Intre altele se svonește că Nankingul a fost declarat independent. Ziua următoare, vasele de război rămase credincioase guvernului au început să bombardeze circulatorul Csa-ho-ho, i-au deteriorat prora și i-au aprins puntea căpitanului. Șefii revoluționarilor au debarcat și au dezertat.

Patru oameni de pe bordul vaporului au murit, cinci au fost grav răniți. Csa-ho-ho-ul a fost dus la mal. Personalul a rămas pe bordul circulatorului. Debarcând revoluționarii, pentru ca să atace arsenalul, ofițerii au aruncat toate cheile. Tulburările din mahalalele orașului Sang-hai de asemenea au fost sufocate cu ușurință. Toate încercările revoluționare au dat mare fiasco.

Ultima oră.**DECLARAȚIA CROATILOR ÎN CAMERA UNGARĂ. — ȘEDINȚA DE AZI A CAMERII.**

Budapesta. — *Președintele Beöthy deschizând azi ședința la orele 11 fără un sfert face cunoscut camerei că contele Maurițiu Eszterházy a anunțat o interpelație în chestia administrării teritoriilor ocupate de armată. Motivația interpelației va avea loc la orele 5 și jumătate după amiază.*

Deschizându-se dezbaterile în general a îndemnității primul orator deputatul Szmrecsányi declară că se alătură la propunerea lui Rakovszky și pretinde și el sufragiu universal. Vorbește pe larg despre serviciul sanitar în armată și își exprimă dorința ca instituțiile pentru îngrijirea soldaților bolnavi și răniți să fie lărgite. Oratorul dă expresiune în urmă recunoștinței față cu îngrijitorii de bolnavi anunțând de bună voie și aduce elogii deosebite activității medicilor militari, numindu-i cei mai mari eroi ai vremilor actuale. (Aprobări.) Oratorul arată cu date statistice că războiul a reclamat foarte multe jertfe din rândul medicilor, iar în proporție cu aceste medicii au fost slab distinși, avansamentul e greoi. Regretă că medicii-profesori nu-și desvoltă activitatea pe câmpul de război și protestează, ca aceștia după război să rămână același în rang militar înalt, care l-au primit în timpul războiului. (Aprobări.) Cere ministrului apărării țării să ia dispoziții ca pe câmpul de război să fie satisfăcute toate cerințele igieniei.

După Szmrecsányi a vorbit Béla Serényi. Fostul ministru croat, contele Teodor Pełacevich citește declarația Croaților în chestia emblemelor. Croații se declară nemulțumiți cu rezolvirea ce s'a dat acestel chestii, deoarece țările Coroanei Sfântului Ștefan sunt simbolizate numai prin emblema maghiară, deși regatul ungar și țările coroanei sfântului Ștefan nu sunt concepții identice. Oratorul cere primului ministru remedierea chestiei în interesul păcii dintre cele două țări.

BLOCUSUL SICILIEI.

Paris. — Un comunicat oficial francez anunță, că „Sicilia e complet înconjurată de submarine germane. Intre 19 și 21 Noemvrie, s'au văzut mai multe submarine încrucșând în jos de Ustenia, trecând de Siracuza și Favgnona. Prin urmare Italia încetează de acum înainte de a face o deosebire între submarinele germane și austro-ungare”.

NOUI TRUPE SPRE SALONIC.

București. — După telegrame din Marsilia, Algeria și Biserta continuă să cea mai mare intensitate imbarcările zilnice de trupe franceze și coloniale. Năvile sunt reunite în convoiuri și escortate de vase de război; ele pleacă nu numai cu destinațiunea către Salonic, Mudros și Gallipoli, dar încă și către alte puncte în jurul cărora se păstrează secretul.

Salonic. — Au sosit azi generalii Wilson și Grodec cu statele lor majore.

Generalul Monuro a rămas la Mudros.

REINOIREA LUPTELOR PE FRONTUL STRUMITEI.

Londra. — Agenției Reuter i se anunță din Salonic: Ieri Bulgarii au deschis o canoadă de artilerie pe întreg frontul dela Strumița. Am respins atacul infanteriei ce a urmat acestei pregătiri de artilerie. Azi luptele s'au reinouit.

RUȘII AU DEBARCAT ÎN BULGARIA?

București. — „Moldova” scrie: O știre venită din Atena anunță că pe acolo circulă svonul, că Rușii au debarcat trupe în Bulgaria. Știrea nu s'a confirmat până la acest moment.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

POSTA ADMINISTRATIEI.

„Șercăianul”. Prisonierilor din Rusia se pot trimite numai sume peste 50 cor. prin „Victoria” — Arad.

Ioan Florea, Feldpost 43. Până azi n'am primit nici fotografia pentru Album, — nici banii pentru abonament.

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

: SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**